

Budapestre vonatkozó ujságcik

Osztyályozás

729. B4

Szerző:

Hely

Cím Szakadó erkélyek, szétmálló szobrok és faragványok

Idő

"1924"

Forrás:

Magyarország

Személy

Bp

1924. 10. 21.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Ol.)

Szakadó erkélyek, szétmálló szobrok és faragványok

Miért kell elpusztulnia a budapesti köépületek olcsó ornamentikájának?

(A Magyarország tudósítójától.) Nemrégiben a Magyarország foglalkozott a parlament épületének rohamos pusztulásával, aminek az ott fölhasználta laza, ikrás mészko szétmállása az oka. Ez a pusztulás a parlament épületén olyan nagy mértékű, hogy a galéria legnagyobb részének új kövekkel való pótlása elkerülhetetlenül vált. A tavaszra tervezett munkálatokat Lőczay Fritz Oszkár műszaki főtanácsos nagy körültekintéssel vezeti. Mindezeket a legmegfelelőbb köanyag kiválasztása céljából mintegy 35 hazai kötermelő kapott fölszólítást ajánlattételre, azonban mindössze 7 ajánlat érkezett be. Ezek közül a parlamenti faragványok kiváltására a sóskuti jobb minőségű, tömöttebb szövétű mészkövet választották a mostani jóval lazább, ikrás szövétű biai kövel szemben.

A budapesti középületeket figyelmesebben vizsgálva észrevehetjük, hogy nem csupán a parlament kövei korhadnak. Folyamatosan van a Vigadó épület ugyanebből a kőből készült dunai frontjának tatarozása. Most ment végbe

a pénzügyminisztérium

Szentháromság-téri homlokzatán levő erkély teljes kicserélése s nemrégiben történt

a honvédelmi minisztérium

disztéri erkélyének leszakadása. Mindkettő ugyanebből a laza, ikrás mészköből készült, amelyet a budapesti építkezésekben nagy előszeretettel alkalmazta. Ennek oka a köanyag közelségében és könnyen faragható voltában rejlik. Tény, Bia, Sóskut vidékén ugyanis nagy kiterjedésben találjuk ezt a kőzetet, amely a budapesti építkezésekben könnyű megmunkálása miatt fokozatosan kiszorította a sokkal jobb, keményebb és időtálló édesvízi mészkövet. Ez utóbbit a rómaiak nagy mér-

tékben alkalmazták s az óbudai kőbányákban termelve, aquincumi építkezéseikhez is használták. A két anyag óriási minőségi eltérései laikusnak is szembeötölő módon mutatkoznak olyan épületekben, amelyekben a lábazat édesvízi mészko, a falak azonban laza sós-kuti mészköből épültek. Ilyen például az Akadémia vagy a jóval újabb Hitelbank épülete.

A sóskut-biai mészköben az építkezés szempontjából lényeges minőségi különbségek vannak. Az ottani kőbányákban feltárt rétegek között keményebb és lazább kőzetrétegek váltakoznak. Sajnos, hogy úgy a parlament, valamint majdnem minden ebből az anyagból épült középület kényes faragványai, disztiményei éppen a laza, porhanyós kőből készültek, amely a levegő, nedvesség, fagy, füst káros behatásai alatt

már néhány év után pusztulásnak indul.

Ez lesz a sorsa a pénzügyminisztérium most kicserélt erkélyének is, amely megint csak ebből a csaknem kézzel morzsolható ikrás mészköből készült. A keményebb és lazább anyag közötti különbség élesen szembeötlik az Üllői úti

Erzsébet Örökimádás templom

épületén, amelynek fehéren látszó lapjai, sima felületei élesen elütnek a feketén sötétlő kormos-füstös, laza, ikrás mészköből formált faragványok, disztimények, szobrok és bemélyedések levedező-málló anyagától. Különben is valamennyi ebből a kőzetből épült nagyobb szabású épület vizsgálata azzal a tanulsággal szolgál, hogy ez az anyag sima falazá-

sokban csaknem mindig kielégítően dacol az időjárás pusztító hatásaival, sokszor még a rosszabb minőségű alakjában is. Disztiményekre, szobrokra azonban ez a mészko nem alkalmas, mert még a keményebb fajtájában mutatkozó likacsosság idővel a faragásokban zavarólag hat a szemléelőre. Nagyon szomorú példája ennek a budai Vár Szentháromság-szobra, amely a legutolsó koronázáskor történt renoválása dacára valóságos romhalmaz s nemcsak a Mátvás-templom esztétikai hatását rontja, hanem valósággal sérti a valóságos érzületet is.

Mindezek a tanulságok példásan érvényesülnek a Levéltár épületén, amelynek sima falazása a keményebb sós-kuti mészköből készült faragványai azonban kiváló édesvízi mészköből vannak formálva. Ez a példa volna követésre méltó a parlamenti galéria követnek kiváltásánál is. Ertesülésünk szerint azonban ennek megvalósítását

anyag okok gátolják,

úgyhogy csak a könnyebben munkálható, tehát kevesebb költséget igénylő kőzet jöhet tekintetbe.

Szóba jöhetnének itt bizonyos konzerváló eljárások, melyekkel laza kőzetek különböző anyagokkal időtállóvá tehetőek. Legismertebb ezek közül a különböző fémek sóinak silícium-fluorsavas oldatával való impregnálás — az úgynevezett fluatozás, amelynek értékere nézve a szakörök véleményei eltérők. Egy másik ilyen anyag a ceresitol, amely nálunk is forgalomba kerül. Ez az anyag a kőzetet, főleg a nedvesség behatolásától s az ennek révén érvényesülő pusztító fagyhatásokkal szemben védi. Ha számításba vesszük azonban ezeknek a konzerváló anyagoknak költségeit s a velezáró munkatöbbletet, akkor teljes sikerük esetén is előnyösebb és gazdaságosabb minden tekintetben kipróbált, keményebb kövek fölhasználása. Ez azután nem mállik, hanem örökös marad.